

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicae De Opinione Probabili

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

Conclusio Prima. Explicatur natura sive essentia Probabilitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40441

CONCLUSIO PRIMA.

Explicatur natura sive essentia Probabilitatis.

Probabile dicitur à probatione; hinc sicuti non una datur probationis species, ita quodque non uno modo dicitur *probabile*. Probatio aliquando accipitur pro convictione, sive probatione convincente. Conformiter etiam sumuntur hi termini, *probabile in iudicio externo* (id est, quod potest probari usque ad convictionem in isto iudicio) item *vir probate fidei*, homo *probate vitæ*, &c. quæ idcirco observanda vidimus, ne quis, dum fortè apud Veteres ac optimos Authores, *probabile* pluris æstimari videt, quam in hisce The-sibus nos æstimandum esse dicimus, idcirco mox credat illos nobis hæc in parte esse contra-rios. Siquidem nos aliâ, & planè diversâ acceptione vocis *probabile*, illâ scilicet, quâ hodie recentiores, de probabili in his The-sibus sumus locuturi. Etenim cum non contra Veteres, sed contra Recentiores quosdam Theologos has Theses dirigamus, oportet ut de probabili, de quo hi loquuntur, & nos loquamur. Ut propositio quæpiam juxta Recentiores sit proba-bilis, duo requirunt; quorum primum, ut nec de veritate istius propositionis, nec etiam de falsitate ejusdem certò constet: nam si certò constaret ejusmodi propositionem veram esse, eam non probabilem, sed certam, sive certò veram vocabunt. Hinc illorum nemo ipsos fidei articulos, aut conclusiones evidenter indè confectancas, vocabit *probabiles*; uti nec scientiarum naturalium certa principia, aut conclusiones evidenti consequentiâ indè deductas. Porro si propositionem quampiam non quidem certò veram, at certò falsam esse constet, nec tunc pro-babilem appellabunt, sed certò falsam: ex quibus manifestum evadit quod jam dictum est, ni-mirum ad probabilitatem Recentiores requirere ut nec de veritate, nec de falsitate propo-sitionis, quæ probabilis dicitur constet. Ex his concludimus, quod omne probabile sit incer-tum; cum nec sit certò verum nec certò falsum. Si probabile sit incertum, etiam est *dubium*: dubium enim prorsus idem est quod incertum, ita ut incertum & dubium eâdem definitione, hæc scilicet; de cujus nec veritate nec falsitate certò constet, circumscribi possint & debeant: ex. gr. hæc propositiones: *Charitas distinguitur à gratiâ sanctificante*, *Salomon est salvatus*, sunt proba-biles, incertæ & dubiæ; & quia *probabiles*, ideo *incertæ*; & quia *incertæ*, ideo *dubiæ*. Hæc occa-sione primi requisiti ad probabile, juxta acceptionem Recentiorum. Secundò ad probabile requirunt, ut nitatur ratione quam ipsi vocant non modici momenti; vel ut nitatur auctori-tate, quam vocant gravem. Hinc Recentiorum aliquis *probabile* communi omnium nomine de-finiens: probabilis, inquit, sententia, uti communiter accipitur, ita defini potest: *est quæ certitudinem non habens, tamen vel gravi auctoritate, vel non modici momenti ratione nititur. Ratio non modici momenti secundum Recentiores idem valet quod ratio gravis. Gravem auctoritatem dictæ definitio-nis auctor rursus definit, dum ait; auctoritas gravis hæc censeri debet, quæ saltem est UNIVS VIRI DOCTI ET PROBI, qui tamen talem doctrinam non inconsideratè & temerè, sed post perspecta rationum pondera, quæ in oppositum adferri possunt, amplexus est.* Ex his habemus, etsi omne probabile sit *dubium* non tamen vicissim omne *dubium* esse probabile: siquidem non illud *dubium* pro cuius veri-tate nec ratio habetur nec auctoritas; puta quales sunt expressæ in secundo requisito ad pro-babilitatem, id est, nec ratio quam vocant *non modici momenti*, nec auctoritas quæ à Recentio-ribus dicitur *gravis*. *Dubium* dividitur in *dubium negativè*, ut vocant, & *dubium positivè*. *Dubium negativè* est pro cuius nec veritate nec falsitate habetur ratio vel auctoritas notabilis momenti, quale *dubium* nunquam dicitur probabile. *Dubium positivè* est pro cuius veritate vel falsitate habetur ratio vel auctoritas notabilis momenti. An omne ejusmodi *dubium* sit probabile, non est necessum hæc examinare: sufficit namque intento nostro, quod omne *probabile* sit *positivè du-bium*. Sicut natura *dubii* magis innotescit per divisionem jam datam, ita quoque natura proba-bilitatis, dividendo *probabile* in *æquè probabile*, *magis probabile* & *minus probabile*: nam si propositio aliqua probabilis suam contradictoriam, etiam probabilem in probabilitate nec excedat, nec excedatur ab illa, dicitur, *æquè probabilis* puta respectu suæ contradictoriæ: si illam excedat in probabilitate, dicitur *magis probabilis*; si in probabilitate ab illâ excedatur, dicitur *minus proba-bilis*.

*bilis. Porro si propositio aliqua sit tibi minùs probabilis, nimirum quàm ejus contradictoria, necessum est ut tibi sit minus verosimile hanc esse veram, quàm quod ejus contradictoria sit vera: adeoque necessum ut tibi sit magis verosimile quod illa minus probabilis sit falsa, quàm quod sit vera. Si è contrà propositio aliqua sit tibi magis probabilis, intellige iterum magis quàm ejus contradictoria, verosimilius tibi erit quod ista magis probabilis sit vera, quàm quod ejus contradictoria sit vera; verosimilius proinde tibi erit quod ista magis probabilis sit vera, quàm quod falsa. Ex his facillè colliges quod æquè probabilis, sit æque verosimiliter vera ac falsa, & è contrà. In negativè dubiis, qualis est utraque harum: *arena maris sunt numero pares, arena maris non sunt numero pares*, utraque contradictoriarum solet esse æque verosimilis; ita ut non sit plus verosimilitudinis pro veritate hujus, *arena maris sunt numero pares*, quàm pro veritate hujus, *arena maris non sunt numero pares*. Ex quo confectaneum ut illarum quælibet æquè verosimiliter sit vera ac falsa. Et hinc ulterius sequitur propositionem quæ est minùs probabilis, quàm ejus contradictoria, esse minùs verosimilem, quàm alterutra harum determinatè, scilicet, *arena maris sunt numero pares, arena maris non sunt numero pares*: ut proinde si quis deberet eligere unam ex duabus propositionibus quarum altera esset minùs probabilis, altera negativè dubia, ut est hæc, *arena maris sunt numero pares*, ita ut multum ejus interesset eam elegisse quam Deus novit esse veram; sine cunctatione deberet eligere illam, *arena maris sunt numero pares*: nam de hac tanta est verosimilitudo quod sit vera, quàm quod sit falsa. Probabilitas alia vocatur *extrinseca*, alia *intrinseca*; hæc rationi, illa authoritati innititur. Utraque requirit nescientiam veritatis, si probabilis in se vera sit; vel nescientiam falsitatis, si probabilis in se falsa sit: omnis namque propositio sive sit probabilis, sive aliter nobis dubia, in se tamen, & prout Deo nota, vera est vel falsa. Rectè hinc conficies omnem probabilitatem nasci ex nescientia veritatis aut falsitatis. Hæc nescientia in probabilibus quæ ad Theologiam moralem adeoque ad officium nostrum spectant est pœnalis quædam ignorantia, ob peccatum saltem originale inflicta: idem proinde de probabilitate censendum. Quare probabilitas in moralibus est pœna peccati; adeoque non *beneficium*, sed *supplicium* dicenda. Quemadmodum probabilitas nascitur ac dependet ex *ignorantia*; ita quoque pro ignorantia varietate & inconstantia, varia etiam est & inconstans probabilitas: ita ut jam possit fieri probabile, quod antè certò verum aut certò falsum reputabatur; & similiter possit uni esse probabile, quod alter velut certò falsum haberet. Ex quo evidenter confectaneum, quod si probabilitas foret regula morum, tunc morum regula pro temporum hominumque diversitate varia foret & inconstans.*

CONCLUSIO SECUNDA.

Exponitur Recentiorum quorundam doctrina de usu probabilium cum sua sequela.

Qui hodiernum probabilium usum licitum censent, sententiam suam de illis probabilibus intelligere solent, in quibus quidpiam *veluti absolute licitum, sive legi non contrarium defenditur*. De ejusmodi probabilibus statuunt hoc generale principium: *licitum est sequi opinionem, modo sit probabilis*. Plerique principium extendunt etiam ad *minus probabilem* ac simul *minus tutam*. Nonnulli eousque distendunt ut etiam licitum asserant sequi opinionem probabilem alienam contrà propriam. Hoc ad eò generale ac vastum principium, tam in lege divinâ, quàm in humana, tam in lege naturali, quàm in positiva locum obrinere intrepidè affirmant. Quibus semel admissis confectaneum erit, quod quilibet illorum authorum, qui à recentioribus *docti* vocantur & *probi*, poterit adversus quamlibet legem humanam ac divinam, licitum facere quidquid ipse post perspecta, ut aiunt, rationem pondera, amplexus fuerit: nam omne istud juxta descriptionem ante datam erit probabile: adeoque secundum illorum recentiorum doctrinam licitum ac tutum. Poterunt proinde ejusmodi authores mandata Dei & Ecclesie suis sententiis probabilibus, ut vocant, ita limitare, interpretari, ac convellere; ut vix ullum amplius sive Dei, sive Ecclesie præceptum vim obligandi retineat. Ut noxia liberè, tati faveant, inquit de ejusmodi authoribus Cardinalis Bona, in Principiis vite Christianæ